

HONVÁGY

avagy „több-honi életünk”?

A FORDULÓPONT 43. számában több írásban foglalkoztunk a honvágy kérdésével; azóta több hozzászó-

lás érkezett a szerkesztőségbe, amelyeknek szerzői néha vitatják, néha megerősítik vagy árnyalják múltkori összeállításunk felvetéseit, gondolatait, és újabb szempontokat vetnek fel. Bebizonyosodni látszik, hogy az országhatárok ellégyesülésének korában (avagy: oly sokféleképpen jellemezhető korunkban) mind többen megtapasztaljuk e különös érzést. A hozzászólásokat, beérkezett anyagokat folyamatosan közreadjuk. (A szerk.)



Bakk Eszter (11 éves, Komárom) rajza – részlet

NEKEM A HONVÁGY HIÁNYA HIÁNYZIK

Valójában még sosem kérdezte senki, mit gondolok a honvágyról. Én is úgy érzem, a honvággy összefügg az idővel és térrel, egy bizonyos életidőnkben rögzült szeretett tere a világnak.

Budapesten születtem 1944-ben. Az első évem nehéz lehetett és semmilyen biztos helyhez nem kötődhettem, zsidóként anyám menekült velem egész Budapesten, apám munkaszolgálatban. Anyámnak minderről van egy naplója. Azt írja, azt mondtuk, hogy erdélyi menekültek vagyunk. Én ezt csak néhány évvel ezelőtt értettem meg politikailag-szociálisan, addig nem, hogy miért volt nekünk jobb erdélyieknek 'lennünk'. Bizonyos értelemben ma is szívesebben lennék Erdélyből való. Akár erdélyi zsidó. Valami sokkal biztosabbat éreznék a hátam mögött, de lehet, hogy ez csak a képzeletem.

Egyévesen lemondtam az életről-ételről. (lásd József Attila Iszonyat c. verse). Ekkor olyan vézna kis valaki voltam, hogy az orvos csak hegyen látott reményt az életben maradásomra, majd a levegőn talán eszem. Felköltöztünk a Szabadsághegyre – nomen est omen – és az lett a hazám. Minden zugát bebarangoltam, amit 7 éves koromig megtehettem, sőt, bár 7 évesen leköltözünk a városba, minden nyáron fent nyaraltam 2-3 hónapot. Ma már csak bennem él ez a táj, azóta már átalakult. De még a maradékának morzsáit is szeretem.

A nagyvárost gyűlöltem, és ez így van a mai napig. Ahová szívem szerint tartozom, azok a folyóink és tavaink, az élettörténetem szinte beljük kötődik, és a hegyeink, a Magas-Mátra és a Bük alja. Kitartó vagyok, évekig, néha évtizedekig visszajárok ugyanarra a helyre, és lassan a legszerettebb hazámmá válik. Az a baj, hogy kb. 20 éve festek tájképeket, és **csak** tájképeket, ember nincs rajta. A tájakat annyira érzem, mintha a szívem egyik felével festeném a kintlévő másik felét. DE az embereket nem, holt más festőknél gyönyörködöm és átérzem az embert is.

Vagyis a haza egyrészt a magyar táj. DE ez kevés a honvágyhoz. Mitől éreztem magam magyarnak? Négy évesen már jól olvastam. Petőfit imádtam a szó szoros értelmében, feltámasztottam, feleségül mentem hozzá, a verseit még abból az időből tudom. Iskoláskoromban Arany jelentette a gyönyörűséget, az átélést, ma is ő jelenti. Bartókot már hatévesen tökéletesen értettem, hiszen csak azt írta le, amit már megéltem.

Félhivatásos néptáncos lettem, bár csaknem minden nép táncát szeretem, a magyar táncot tudom ma is a legjobban. A pályám elterelt pálya volt, néprajzosnak kellett volna mennem. Vagy magyartanárnak, ahogy a bátyám is magyar író volt. Annyira szerelmes voltam – vagyok – a magyar nyelvbe, hogy részlegesen feladva eredeti szakmámat magyar nyelvtant és szövegértelmezést tanítok, és új módszert találtam ki a magyar nyelv tanítására, szépségét-ritmusosságát véve alapul.

Felnőtten József Attila érintett meg nagyon, ő maga is táncol egy rönk szélén a haza fogalmával...

Egészen idáig tudtam magam tartani anyai barátnőmhöz és példaképemhez, Virág Terézhez, aki büszke volt két gyökerére: magyar és zsidó. Miért, nincsenek kétgyökerű fák? Többgyökerűek is vannak, és a törzsük, lombozatuk erős és szép. Most a gyökerek még megvannak, de törzs és lombozat nagyon lepusztult.

Valami nagyon hiányzik. Nincs melegsége az otthonnak vagy hazának. Lehet, hogy 100 éve még volt, de számomra születésem óta soha nem lehetett. A legszűkebb, például szomszédi, „baráti” körökben is megfagyának az arcok, ha kiderül, hogy magyar zsidó vagyok, azonnal általánosítás alá esek, már az előítélet jeges szelét érzem. Valójában egy tüzes-jég-hideg titok van a hátamban (Büchner írja le így a poklot a Woyzeck-ben, szintén hazátlanságról /is/ írva). Az az alapélményem, hogy nem kell a „hazámban” lakó emberek szemébe nézmem, mert nem néznek vissza. Akkor mi a honvágy? Hol vagyok otthon? Talán Pécsen, melyet egész különlegesen szeretek? DE nem tudok ott lakni. Vagy Lengyelországban, ahonnan jöttünk és nagyon furcsa érzéseim vannak, mintha emlékeznék..., de közben tudom, hogy a lengyel zsidók a koncentrációs táborból való felszabadulás után tömegesen lettek öngyilkosok, mert ugyan hova és kihez és miért mehettek volna haza? Van egy pótlányom, férje kárpátaljai, apja lelkészként többet volt a Gulágon, mint szabadon, de amikor szabadult, volt hova hazamennie, volt kikhez. Talán ez a legfontosabb az egész haza-fogalomban.

Több országot bejártam, vagyis többször voltam KÜLFÖLDÖN. Ezt a külföld-érzést Izraelben nem éreztem, de mégsem a hazám. Svájból visszajöve boldog voltam szépséges és nőies lankáinkkal. Ez a haza? Vagy a nyelvünk? Ez a honvágy? Nem, valami nagyon hiányzik belőle, amitől honvágyat érezhetnék. Mondom, talán még 100 éve megvolt...(?)

Nekem a honvágy hiánya hiányzik. Nagyon. *(Név a szerkesztőségben)*